Discursul legitimant în structurile instituționale de cercetare istorică academică din Moldova sovietică

Demir DRAGNEV, Ion Valer XENOFONTOV

În baza documentelor de arhivă, precum și a istoriografiei contemporane se examinează politica național-culturală a guvernanților țariști în Basarabia după anexarea ei în 1812, îndreptate spre a impune intelectualii locali să accepte un *discurs legitimant* al actului anexionist, bazat pe proslăvirea rolului eliberator al Rusiei de sub „jugul turcesc".

Se demonstrează că acest discurs a fost preluat de diriguitorii de partid și de stat sovietic, care sub paravanul concepției „prieteniei popoarelor" impuneau legitimarea atât a anexării Basarabiei la Rusia în 1812, cât și la Uniunea Sovietică la 28 iunie 1940. Autorii constată că în scopul promovării discursului legitimant prin intermediul cercetărilor științifice academice în 1940 a fost transferat de la Tiraspol la Chișinău Institutul de Istorie, Economie, Limbă și Literatură, inclus în componența Bazei/Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS (1946/1949) sub denumirea de Institutul de Istorie, Limbă și Literatură, apoi constituit Institutul de Istorie, în calitate de instituție separată (1958) și inclus în componența Academiei de Științe a RSS Moldovenești (1961). În cadrul acestei instituții academice a fost elaborat cursul „Istoria Moldovei" (vol. I, 1951; vol. II, 1955), care a expus concepția unică oficială a istoriei noastre naționale, având la bază legitimarea aflării RSS Moldovenească în componența Uniunii Sovietice. Concepția oficială a istoriei Moldovei, elaborată în anii 1950, nu se baza pe un suport științific constituit din studii monografice și materiale documentare referitoare la diferite probleme din istoria națională, iar materialul factologic era selectat tacit și rupt din context din lucrările „istoricilor români burghezi".

În anii 1960-1980 s-au produs schimbări instituționale în structura organizării interne a Institutului, în funcție de evoluția discursului legitimant sub impactul derulării disputei politico-ideologice sovieto-române.

Unele realizări ale istoricilor de atunci în cercetarea profesională, bazată pe surse documentare, erau ignorate, marginalizate sau restricționate.

Spre sfârșitul anilor '80 ai sec. XX, atunci când ia amploare mișcarea națională, oamenii de cultură și de știință obțin posibilități de a trata istoria națională de pe poziții depolitizate și dezideologizate a realității științifice.